

Sygn. akt II CZ 33/17

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szulc (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Urzędu Skarbowego w K.
przeciwko M.P.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 14 lipca 2017 r.,

zażalenia pozwanego

na wyrok Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 9 lutego 2017 r., sygn. akt III Ca (...),

**oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie
kończące postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 15 marca 2016 r. Skarb Państwa - Urząd Skarbowy w K. wystąpił przeciwko M.P. o uznanie za bezskuteczną, w stosunku do Skarbu Państwa, umowy z dnia 5 lutego 2015 r., mocą której Ł.P. sprzedał swojemu bratu M.P. samochód C. o nr rej. (...)

Sąd Rejonowy w K. wyrokiem z dnia 22 lipca 2016 r. oddalił powództwo.

Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo podlegało oddaleniu a *limine*, z uwagi na sposób sformułowania żądania pozwu, a w sprawie nie zachodziła potrzeba dokonywania ustaleń faktycznych. Bez względu na ich treść, w ocenie Sądu Rejonowego, nie byłoby możliwe wydanie orzeczenia uwzględniającego powództwo, które mieściłoby się w granicach żądania i nadawało do wykonania.

Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 9 lutego 2017 r. uchylił wyrok Sądu Rejonowego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji wadliwie uznał, że nie zachodziły podstawy do wzywania strony powodowej do sprecyzowania żądania przez wskazanie chronionej wierzytelności, dodatkowo nie czyniąc w tym zakresie żadnych ustaleń. Jeżeli Sąd powziął wątpliwości w tym zakresie, w szczególności czy strona powodowa domaga się ochrony wszystkich, czy wybranych wierzytelności, powinien wezwać powoda do jej sprecyzowania w toku prowadzonego postępowania dowodowego. Konsekwencją uznania, że powód w pozwie nie określił wierzytelności było oddalenie powództwa, które to rozstrzygnięcie nie miało uzasadnionych podstaw faktycznych i prawnych i skutkowało nierozpoznaniem istoty sprawy.

W zażaleniu pozwany zarzucił na podstawie art. 398³ § 1 k.p.c., rażące naruszenie prawa materialnego polegające na błędnej jego wykładni oraz niewłaściwym jego zastosowaniu przez nieuwzględnienie wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, tj. art. 527 k.c.; art. 386 § 4 k.p.c. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, które miało istotny wpływ na wynik postępowania, a skutkujące wydaniem orzeczenia kasatoryjnego, mimo rozpoznania istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji i warunkujące tym samym konieczność wydania orzeczenia reformatoryjnego lub oddalającego apelację przez Sąd odwoławczy; art. 321 § 1 w związku z art. 382, 378 § 1, w związku z art. 391 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieprzeprowadzenie postępowania dowodowego przez Sąd drugiej instancji w zakresie oceny dowodów zgromadzonych przed Sądem pierwszej instancji, w sytuacji gdy przeprowadzone w postępowaniu w

pierwszej instancji dowody powinny być każdorazowo przedmiotem swobodnej oceny sądu drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie strony pozwanej należy oddalić.

Nierozpoznanie istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji następuje w razie zaniechania zbadania przez ten sąd materialnej przesłanki żądania powoda, zazwyczaj na skutek bezpodstawnego stwierdzenia braku pozytywnej przesłanki jurysdykcyjnej - np. legitymacji procesowej strony - lub przyjęcia istnienia tzw. negatywnej przesłanki jurysdykcyjnej - np. przedawnienia dochodzonego roszczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2013 r., I CSK 156/13).

Przyjmuje się także, że nieprecyzyjne określenie żądania może w konsekwencji doprowadzić do nieustalenia istoty sprawy i do jej nierozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2015 r. V CZ 26/15).

Nie ulega wątpliwości, że w wyroku uznającym czynność prawną za bezskuteczną należy określić przysługującą powodowi wierzytelność, która nie może zostać zaspokojona na skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela. Z tego też powodu, żądając uznania czynności prawnej za bezskuteczną, powód powinien oznaczyć w swoim żądaniu wierzytelność, która ma podlegać ochronie pauliańskiej, konkretyzując ją w aspekcie podmiotowym i przedmiotowym.

W niniejszej sprawie powód w samym petitum pozwu nie wskazał chronionej wierzytelności, jednakże uczynił to w jego uzasadnieniu, oznaczając konkretne wierzytelności, ich źródło oraz wysokość. Wbrew twierdzeniom Sądu pierwszej instancji, związanie granicami żądania nie oznacza, że sąd jest związany samym sformułowaniem zgłoszonego żądania; w razie niewłaściwego (nieprecyzyjnego, niewyraźnego) sformułowania żądania sąd może, a nawet ma obowiązek odpowiednio je zmodyfikować zgodnie z wolą powoda i w ramach podstawy faktycznej powództwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2007 r., IV CSK 115/07, nie publ.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2013 r., I CSK 555/12, nie publ.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2014 r.,

IV CZ 55/14, nie publ.). Oznacza to, że jeżeli Sąd pierwszej instancji powziął wątpliwości co do treści żądania powoda, a w szczególności co do tego, czy powód domaga się ochrony wszystkich, czy tylko wybranych wierzytelności, powinien wezwać powoda do jej sprecyzowania w toku postępowania. Konsekwencją uznania, że powód w pozwie nie określił wierzytelności było oddalenie powództwa, które to rozstrzygnięcie nie miało uzasadnionych podstaw faktycznych i prawnych i skutkowało nierozpoznaniem istoty sprawy.

W konsekwencji zażalenie strony pozwanej należało oddalić (art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.). Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawiono, zgodnie z 108 § 2 w związku art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c., Sądowi wydającemu orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

aj